

Небојша Порчић*

Универзитет у Београду
Филозофски факултет
Одељење за историју

ДВА ПУНОМОЋЈА ВОЈВОДЕ САНДАЉА ХРАНИЋА ЗА ПРИБИСАВА ПОХВАЛИЋА

(I) између 4. и 10. марта 1410. године

(II) 19. октобар 1413. године

Сажетак: У оба своја сачувана пуномоћја, босански војвода Сандаљ Хранић овлашћује посланика Прибисава Похвалића да га представља пред дубровачким властима. Повезивањем датума када су документи примљени у Дубровнику са другим изворима може се закључити да се прво пуномоћје, састављено између 4. и 10. марта 1410. године, вероватно у граду Новом (данас Херцег Нови), тичало поверавања Дубровчанима на чување докумената о уређивању односа између војводе Сандаља и његове таште, банице Анке, а друго, написано 19. октобра 1413. године *на Љубомиру*, полагања депозита вредног преко 7.600 дуката. Пуномоћја су сачувана у оригиналу, што их чини драгоценим извором података за дипломатичка истраживања.

Кључне речи: Босна, XV век, Сандаљ Хранић, Прибисав Похвалић, Дубровник, Љубомир, пуномоћје, писмо, печат.

Међу 13 сачуваних докумената војводе Сандаља Хранића, обласног господара југоисточног дела средњовековне босанске државе крајем XIV и у првим деценијама XV века, налазе се и два оригинална пуномоћја за посланика Прибисава Похвалића.¹ Из њихових текстова, о посланиковим задацима може се сазнати тек толико да су у оба наврата подразумевали преговоре са властима града Дубровника. Нема чак ни прецизних хронолошких података – датум се јавља само у једном случају, али без навођења године. Ипак, захваљујући белешкама о датуму пријема које су на документе дописали дубровачки писари, оба Сандаљева пуномоћја

* Ел. пошта: nebojsa.porcic@f.bg.ac.rs

¹ Историјску личност Сандаља Хранића недавно је монографски обрадио Е. Куртовић (*Veliki vojvoda bosanski Sandalj Hranic Kosača*, Sarajevo 2009), док целовит приказ живота и делатности Прибисава Похвалића доноси А. Smiljanić, *Počteni vitez Pribislav Pohvalić*, *Viteška kultura* III–3 (2014) 75–96.

могу се сместити у контекст других, садржајно богатијих сведочанстава о односима између двеју страна.

Краће, изворно недатирано пуномоћје носи као датум пријема 10. март 1410. године. Само три дана касније дубровачке власти издале су писану потврду о томе да им је Прибисав Похвалић, наступајући са пуномоћјима војводе Сандаља и његове таште банице Анке, предао на чување два документа којима војвода и баница обећавају једно другом *заједништво и часну љубав и пријатељство*.² Прво пуномоћје Прибисаву Похвалићу очигледно се, дакле, тицало овог посла.³ Штавише, пошто је Сандаљева изјава о пријатељству са баницом Анком сачувана и пошто у њој стоји да је издата 4. марта 1410. године у граду Новом у области Драчевици,⁴ може се закључити још и то да је пуномоћје морало настати између 4. и 10. марта 1410. године, вероватно такође у Новом или његовој околини.⁵

На другом пуномоћју, које носи изворни датум *месеца октобра 19. дан, на Љубомиру*, стоји забелешка да је примљено 24. октобра 1413. године. Тиме се оно јасно повезује са три записа унесена у дубровачку канцеларијску књигу између 30. октобра и 5. новембра исте године – први од њих бележи да је Прибисав Похвалић, наступајући у име војводе Сандаља и са његовим пуномоћјем, положио у Дубровнику

---

² К. Лиречек, *Споменици српски*, 55, бр. 46.

³ О околностима које су довеле до размене изјава између војводе Сандаља и банице Анке видети Е. Kurtović, *Veliki vojvoda bosanski Sandalj*, 179–182. Поред тога, у време Прибисављевог посланства из 1410. у односима између Сандаља и Дубровника биле су актуелне још две теме – Дубровчани су 5. марта одлучили да упуте војводи посланике са захтевом да укине две царинарнице, док су 6. и 15. марта у два наврата решили да одбију његов захтев за уступањем двеју галија за превоз банице Анке и њене кћерке, Сандаљеве супруге Катарине, до Задра (N. Iorga, *Notes et extraits pour servir a l'histoire des croisades au XVe siècle* II, Paris 1899, 124–125; Е. Kurtović, *Veliki vojvoda bosanski Sandalj*, 431).

⁴ F. Miklosich, *Monumenta Serbica*, 274–275, бр. 255. Нови у Драчевици је данашњи Херцег Нови – уп. ГПБ 2 (2009) 108–109 (П. Драгичевић), и *Лексикон градова и тргова средњовековних српских земаља према писаним изворима* (ред. С. Мишић), Београд 2010, 194–198 (К. Митровић), са упутницама на изворне податке и литературу.

⁵ Посланство које су Дубровчани намеравали да упуте Сандаљу 5. марта требало је да иде у *Суторину*. Тај назив означавао је област око истоимене речице неколико километара западно од Новог, као и солски трг који је ту успостављен – уп. *Лексикон градова*, 292–293 (К. Митровић). О блискости две локације сведочи документ из 1397. године, у ком се говори о довожењу соли *под Нови у Суторину* (М. Пуцић, *Споменици српски* I, 11, бр. 17). Штавише, како тврди М. Vego, *Naselja bosanske srednjevjekovne države*, Sarajevo 1957, 112–113, назив Суторина коришћен је и као друго име за град Нови.

депозит (*ноклад*) чија је укупна вредност процењена на преко 7.600 дуката и прецизира услове његовог подизања; други, писан руком самог Прибисава, саопштава да се претходни запис услед неких неслагања поништава, док трећи доноси нови, усаглашени текст о истом послу.⁶ Поред тога, Прибисав је овом приликом имао најмање још један задатак – 31. октобра он је, поново у својству војводиног опуномоћеног изасланика, уступио дубровачком властелину Теодору Проданчићу неке Сандаљеве поседе изнад Ријеке Дубровачке.⁷

Опис докумената

Оригинал пуномођја из 1410. године налази се у Државном архиву у Дубровнику, збирка *Miscellanea Vučetić (Massa Negrini)* I, бр. 3. Текст је исписан доста грубом минускулом на наменски исеченом комаду папира висине око 100 и ширине око 220 мм, мастилом чија се данашња боја може описати као сиво-плава.⁸ Папир је потом заклопљен пресавијањем двапут по висини и једном по ширини, након чега је са глатке спољне стране исписана адреса, док се са друге стране, на саставу пресавијених крајева, налази отисак малог типара у облику усправног овала или осмоугла пречника око 16 x 12 мм утиснут у восак мрке боје. Печатна представа је доста оштећена, али јасно је да се ради о истом оном решењу које се јавља на пуномођју из 1413, као и на сва четири преостала Сандаљева печата, сачувана на документима из 1419–1423. године – „монограм“ **ГЃ** у средишту поља и натпис + **си печатъ САНДАЛЕВЪ** на ободу.⁹ Испод адресе налази се дубровачка белешка о пријему: *Recepta di X marzo 1410.*

---

⁶ Сва три записа обрађена су у П. Драгичевић, *Први, други и трећи лист депозита војводе Сандаља са припадајућим потврдама*, ГПБ 5 (2012) 63–80. Бројне изворне вести о Сандаљевим депозитима синтетизовао је Есад Куртовић у радовима „*Državni depozit*“ (*depozit banice Anke, Sandalja Hranića i Katarine u Dubrovniku 1406–1413. godine*), *Prilozi II u Sarajevu* 28 (1999) 57–103, и *Kretanje u depozitu Sandalja Hranića u Dubrovniku 1413–1435. godine*, *Hercegovina* 11–12 (2000) 29–53.

⁷ К. Јиречек, *Споменици српски*, 65, бр. 59. Уп. Е. Kurtović, *Veliki vojvoda bosanski Sandalj*, 371, 432.

⁸ За детаљнији и у неким појединостима другачији опис спољних одлика оба документа видети Г. Чремошник, *Bosanske i humske povelje srednjega vijeka*, GZM 7 (1952) 274–276, бр. 87 и 88.

⁹ Како запажа Г. Чремошник (*Bosanske i humske povelje*, 275), „код свих наших печата, и банских, и краљевских и феудалних“ Сандаљ и његова браћа су једини који „немају грба, него монограм“. Употреба монограма на печатима била је најраспрострањенија на византијском простору – видети *The Oxford Dictionary of*

У истој архивској установи, само у збирци *Prilozi arhivskim serijama* IVa, бр. 35, налази се и оригинал пуномоћја из 1413. Његов текст такође је исписан мастилом сиво-плаве боје на наменски исеченом комаду папира приближних димензија 170 x 225 мм, али очигледно од друге руке чија уредна минускула са калиграфским елементима представља типичан пример дипломатичког писма тог доба. Документ је заклопљен, адресиран и печатањен на сличан начин као и претходни примерак, с тим што је печат прекривен листићем папира. Представа на печату блиска је по облику, димензијама и ликовном решењу онима из 1410. и 1419–1423. године, при чему је овај примерак посебно драгоцен јер се на њему најбоље уочава симболичка инвокација на почетку натписа. Ипак, јасно је да се у свим поменутих случајевима не ради о отиску истог типара – тако је код примерка из 1413, за разлику од оног из 1410, средишње поље мање издужено и нема руба који би га одвајао од натписа по ободу, док на крају речи *печат* изостаје полуглас.¹⁰ На листу је готово у целини сачуван водени знак једнорога, сличан једном шпанском типу с почетка 15. века.¹¹ Испод адресе налази се дубровачка белешка о пријему: *Recepta 24 octobris 1413 per Pribisav || Poqualiza.*

Ранија издања

Константин Јиречек је први објавио текст пуномоћја из 1413. године (*Споменици српски*, 65, бр. 59), док је прво издање пуномоћја из 1410. године приредио А. Вучетић, *Споменици дубровачки*, Срђ 5 (1906) 55–56. После тога, оба документа издата су још само код Љубомира Стојановића

Byzantium I–III, ed. P. Kazhdan, Oxford University Press 1991, 1397–1398 (W. Hörandner), 1860 (J. W. Nesbitt).

¹⁰ Отисак истог или врло сличног типара налази на Сандаљевом печату из 1419. године – уп. снимак у Р. Поповић, *Повеља војводе Сандаља и браће му Вукца и Вука којом уступају Дубровчанима свој део Конавала*, ГПБ 4 (2011) 97–109. Отисци из 1420. и 1423. већ припадају новом типару. Уп. G. Čremošnik, *Bosanske i humske povelje*, 275, који сматра да сви Сандаљеви печати потичу од истог типара, и P. Anđelić, *Srednjovjekovni pečati iz Bosne i Hercegovine*, Sarajevo 1970, 69–70, чије је мишљење да су сачувани отисци два Сандаљева типара – један на печату из 1419. и други на свим осталим.

¹¹ V. Mošin, S. Traljić, *Vodeni znakovi 13. i 14. vijeka II*, Zagreb 1957, табла 695, број 6013. Став који износи Г. Чремошник (*Bosanske i humske povelje*, 275), да се ради о истом знаку (као и С. М. Briquet, *Les Filigranes. Dictionnaire historique des marques du papier III*, Paris 1907, број 9936), не може се прихватити. Иначе, једини други сачувани водени знак на документима Сандаља Хранића је шестокрака звезда из 1423. године.

Handwritten text in a cursive script, likely a historical document or letter. The text is written on aged, yellowed paper and is oriented vertically. The script is dense and difficult to decipher, but appears to be a form of early modern handwriting. The text is arranged in several lines, with some words appearing to be separated by a horizontal line. The overall appearance is that of a historical manuscript or document.

Handwritten text in a historical script, possibly Cyrillic, on aged, stained paper. The text is arranged in several lines, with some characters appearing to be in a different script or dialect. The paper shows signs of wear, including stains and a small circular mark at the bottom.

Handwritten text in a historical script, possibly Cyrillic, on aged, stained paper. The text is arranged in several lines, with some characters appearing to be in a different script or dialect. The paper shows signs of wear, including stains and a small circular mark at the bottom.

(Повеље и писма I–1, 277–278, бр. 296; 288, бр. 308). У свим ранијим издањима текстови су пренесени без битнијих одступања од изворника.

Издање које следи приређено је на основу фотографија начињених у Државном архиву у Дубровнику, уз љубазно допуштење особља те установе.

(I)

Писмо из 1410. године

Текст**

+ Почтеномъ кнзѡ(!) и властелемъ, вѡѣкини дѡбровачкои вѡ војводе Сандаља. |2| Властеле, да ви ѡзна почтена лѡбавъ ере посласмо до васъ слѡгѡ наше|3|га Прибисава Похвалиѡа. Шо ви ѡзговори вѡ[ъ] стране мое хотии|4|те мѡ веровати како намъ.

Споља: + Почтеномъ кнзѡ(!) и вла||стелемъ вѡѣкини дѡбро||вачкои.

Превод

Поштованом кнезу и властели, Општини дубровачкој од војводе Сандаља. Властело, нека зна ваша поштована љубав да смо послали до вас слугу нашег Прибисава Похвалића. Што вам буде говорио од моје стране, изволите му веровати као нама.

Споља: Поштованом кнезу и властели Општине дубровачке.

(II)

Писмо из 1413. године

Текст

+ Многочтеномъ кнезѡ, властелемъ, вѡѣкини дѡбровъчкои вѡ[ъ] воеводе |2| Сандаља. Властеле, да ви ѡзна почтена ѡбовъ, ере в то посласмо слѡгѡ |3| нашега, намъ вѣрнога Прибисава Похвалиѡа, напѡни наѡчена вѡ[ъ] наше |4| стране. Шо ви ѡзговори, бѡди ви волга вѣровати мѡ како намъ. И Богъ ви |5| в(е)сели.

|6| Писано м(ѣ)с(е)ца вк(томврига) .ѡ. дѡнь |7| на Любомирѡ.

Споља: + Многочтеномъ кнезѡ, власте||лемъ, вѡѣкини дѡбровъчкои.

** Редакција издања и превода оба писма: Т. Суботин Голубовић.

Превод

Многопоштованом кнезу, властели, Општини дубровачкој од војводе Сандаља. Властело, нека зна ваша поштована љубав, да смо послали слугу нашег, нама верног, Прибисава Похвалића, потпуно поученог са наше стране. Што вам буде говорио, изволите да му верујете као нама. И Бог вас веселио.

Писано месеца октобра 19. дан, на Љубомиру.

Споља: Многопоштованом кнезу, властели, Општини дубровачкој.

Дипломатичке особености

Као уверења којима је аутор потврђивао да одређено лице ужива статус његовог овлашћеног заступника, пуномоћја представљају посебан наменски тип докумената. Тој својој намени она су могла да одговоре кроз оба основна дипломатичка обрасца – повељу којом се додељује заступнички статус и писмо којим се о том чину обавештава прималац посланства. Сандаљева пуномоћја из 1410. и 1413. године срочена су као писма веома сличног формулара. После симболичне инвокације, у оба случаја долазе инскрипције дубровачким властима на које се надовезују кратке интитулације *од војводе Сандаља*. Следе промулгације обogaћене идентичним секундарним инскрипцијама (*властело, нека зна ваша поштована љубав*) и експозитивно-диспозитивни делови у којима се саопштава податак о упућивању поименично наведеног посланика са позивом да се његовим речима поклони једнако поверење као и речима самог војводе. На том месту први примерак се завршава, док други има и есхатокол у виду завршне салутације и датума који је исписан одвојено, знатно испод главног текста.

Са оваквим обележјима, Сандаљеви документи из 1410. и 1413. године представљају се као типични примерци посланичких пуномоћја из словенског сегмента босанске средњовековне дипломатичке продукције. Додуше, ова група докумената броји још само осам јединица које су све везане за односе са Дубровником, али с обзиром на то да потичу од различитих аутора и захватају раздобље од близу сто година чини се да их је ипак могуће прихватити као репрезентативан узорак.¹² Све те јединице такође су приређене као затворена писма

---

¹² Реч је о два пуномоћја краља Остоје из 1416. и 1418. (К. Јиречек, *Споменици српски*, 69, 70, бр. 63, 66), и по једном краља Твртка I из 1388. (Д. Јечменица, ГПБ 2

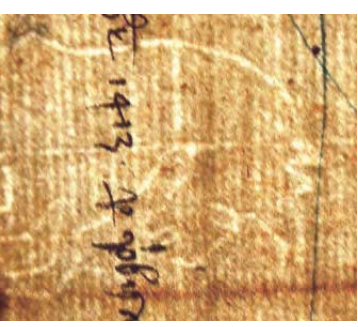

Handwritten text in a cursive script, likely a letter or document. The text is written on aged, yellowed paper and is oriented vertically. It appears to be a formal or official communication, possibly a petition or a report, given the structured nature of the lines and the use of capital letters at the beginning of phrases. The script is dense and difficult to decipher without a key, but it shows clear word boundaries and some recognizable characters like 'S' and 'M'.

Handwritten text in a cursive script, possibly a signature or a specific address. It is written in a similar style to the main text but is more compact and appears to be a personal or official mark. The characters are fluid and connected, typical of the cursive style used in the document.

Handwritten text in a cursive script, possibly a date or a reference number. It is written in a similar style to the main text and is located in the upper right corner of the page. The characters are less distinct than in the main text, but some numbers and letters are visible.

са спољашњом адресом и печатом, а њихови формулари увек садрже симболичну инвокацију, инскрипцију и, као главно наменско обележје, експозицију са именом посланика и позивом на веровање његовим речима, због чега су у своје време називане веровним документима.¹³ Интитулације се такође јављају у свим примерцима осим последња два,¹⁴ с тим што краљевски документи доследно смештају овај састојак испред инскрипције, док га властела – укључујући и моћног Сандаља – у знак поштовања према дубровачким властима увек ставља иза. Остале формуле из Сандаљевих пуномођја такође добијају своје одјек – промулгације и завршне салутације срећу се по три пута, а у једном документу присутна је и датумска формула, поново ограничена на месец и дан попут оне у Сандаљевом пуномођју из 1413. године.

Простор за поређење унутар корпуса Сандаљевих докумената знатно је ужи, јер су поред два пуномођја сачувана још само два његова писма, опет упућена дубровачким властима – једно из 1423. године као препис и друго из 1430. као оригинал.¹⁵ Ипак, ако се оставе по страни разлике условљене типологијом докумената, може се запазити више упечатљивих сличности. Тако оба познија писма понављају почетни низ: симболична инвокација – инскрипција – интитулација, при чему је код инскрипција видљиво варирање истих израза и епитета,¹⁶ док су интитулације потпуно истоветне (*од војводе Сандаља*). У писму из 1430. године јавља се и варијанта промулгације са секундарном инскрипцијом употребљене у пуномођјима – *властеле, ѡ то да знате ерь посласмо*, итд. Једино завршна салутација писма из 1423. (*и Бог вас држао у поштовању*) потпуно одудара од решења које се среће у пуномођју из 1413. године.

(2009) 55), Станиславе Николић из 1393. (М. Пуцић, *Споменици српски* II, 38, бр. 52), краља Твртка II из 1424. (А. Фостиков, Н. Исаиловић, ГПБ 6 (2013) 94–95), Твртка Боровинића из 1430. (С. Рудић, ГПБ 7 (2014) 63), херцега Влатка Косаче из 1466. (Ф. Miklosich, *Monumenta Serbica*, 483–484, бр. 388) и Иваниша Влатковића из 1482. године (А. Вучетић, *Споменици дубровачки*, 264).

¹³ Тако Дубровчани у својој потврди од 13. марта 1410. године називају Сандаљево и Анкино пуномође за Прибисава *листовима верованим*. О веровним писмима у Босни: Д. Јечменица, *Два писма краља Стефана Твртка I о дугу сребреничког цариника Драгоја Бенвенутића*, ГПБ 2 (2009) 56, и А. Фостиков, Н. Исаиловић, *Два писма босанског краља Твртка II Твртковића*, ГПБ 6 (2013) 95–97.

¹⁴ Ти примерци уводе потпис на крају текста, због чега је интитулација постала излишна.

¹⁵ М. Пуцић, *Споменици српски* I, 173, бр. 297; II, 91, бр. 110.

¹⁶ *Поштованом кнезу и властели и свој општини властеле дубровачке* (1423); *многопоштованом кнезу и властели дубровачкој* (1430).

Мада засноване на малом узорку, наведене сличности између Сандаљевих пуномоћја и других његових писама указују на постојаност у уобличавању ове врсте војводинских докумената током 20 година. Тај податак још је значајнији у светлости расположивих сазнања о променљивости Сандаљевих писара. Наиме, у осам Сандаљевих оригиналних ћириличних докумената насталих у раздобљу од две деценије (1410–1430) учува се пет или шест различитих рукописа.¹⁷ На пример, пуномоћје из 1410. године, као и изјаву о баници Анки која је заједно с њим донета у Дубровник, писао је сам Прибисав Похвалић,¹⁸ док пуномоћје из 1413. године можда потиче од руке дијака Брајана.¹⁹ У условима тако честих промена, дугорочно одржавање препознатљиве физиономије докумената може се узети као сведочанство о чврсто утемељеној и добро уходаној канцеларијској служби овог босанског велможе.²⁰

Просопографски подаци

У ранијим бројевима *Грађе о прошлости Босне* већ су објашњене личности: **војвода Сандаљ** (ГПБ 2 и 3, према регистрима) и посланик **Прибисав Похвалић** (ГПБ 4 и 5, према регистрима). У међувремену, о обојници су се појавиле посебне студије (видети нап. 1).

---

¹⁷ Уп. Г. Ћремошник, *Bosanske i humske povelje*, 274–280, Е. Kurtović, *Veliki vojvoda bosanski Sandalj*, 377–386, и Н. Исаиловић, *Владарске канцеларије у средњовековној Босни*, Београд 2014, 133–136 (необјављена докторска дисертација).

¹⁸ Мада му писање докумената није било основна дужност, Прибисав Похвалић је очигледно у одсуству вичнијих или поверљивијих лица спремно обављао и задатке те врсте. Поред два документа из марта 1410. године, његовом препознатљивом „неокретном минускулом грубих и тврдых потеза“ (Г. Ћремошник, *Bosanske i humske povelje*, 276) написана је и Сандаљева повеља Дубровнику из 1419. године (снимак у Р. Поповић, ГПБ 4 (2011) 98), као и већи број бележака на маргинама дубровачких записа о пословима везаним за Сандаљев депозит (снимци у радовима П. Драгичевића – ГПБ 5 (2012) 66, 68, 72, 76; ГПБ 6 (2013) 48, 58; ГПБ 7 (2014) 44).

¹⁹ Г. Чремошник (*Bosanske i humske povelje*, 275) закључио је да се писар овог документа „не појављује више у Сандаљевој канцеларији, тако да остаје анониман“. Ипак, општи изглед рукописа и карактеристично слово М са продуженим средњим стаблом показују велике сличности са рукописом дијака Брајана, који је као члан једног од Сандаљевих „депозитских“ посланстава фебруара 1423. године исписао три маргиналне белешке у дубровачкој канцеларијској књизи – уп. слике у радовима П. Драгичевића – ГПБ 6 (2013) 53; ГПБ 7 (2014) 36, 40.

²⁰ Уп. Е. Kurtović, *Veliki vojvoda bosanski Sandalj*, 411, 419.

Установе и важнији појмови

У претходним свескама *Грађе о прошлости Босне* објашњени су следећи појмови и установе: **војвода** (ГПБ 2; видети такође *велики војвода* у ГПБ 3); **слуга** (ГПБ 2, 3); **дубровачки кнез** (ГПБ 1); **властела** (ГПБ 1). Значење појма **општина** истоветно је латинском *communitas* (ССА 6, све према регистрима).

напџни наџчена, II (документ) 3 (ред у изворнику) – израз *научити*, чије основно значење Даничић преводи са *docere*, овде је употребљен у ужем смислу давања упутства посланику од стране пошиљаоца. Упутство је могло бити дато написмено, усмено или у оба вида. Назнаку да је у овом случају Прибисав имао код себе Сандаљево писано упутство пружају дубровачки записи од 30. октобра и 5. новембра, у којима се у излагању о начину подизања депозита местимично користи прво лице у име војводе Сандаља (... *уколико ме надживи ... ја, војвода Сандаљ ...*).

Извори и литература: Ђ. Даничић, *Рјечник II*, 129; Ђ. Бубало, *Писана реч у српском средњем веку*, Београд 2009, 206–207; П. Драгичевић, *Први, други и трећи лист депозита*, 71 (ред. 30, 36), 76 (ред 29–30), 78.

Топографски подаци

Љубомир, II (документ) 7 (ред у изворнику) – средњовековна жупа настала око истоименог омањег крашког поља десетак километара северно од Требиња. Као жупу у саставу Травуније помиње је *Летопис попа Дукљанина*. Предање забележено код Мавра Орбина везује назив жупе за име њеног господара који је наводно био прадеда Стефана Немање. У време Сандаља Хранића чинила је део његових поседа. Тада се као истакнути властелин, а вероватно и господар жупе, јавља кнез Покрајац Оливеровић, чији је надгробни стећак са натписом сачуван на некрополи у месту Врхпољу, главном управном средишту.

Литература: М. Vego, *Naselja bosanske srednjevjekovne države*, 151; Н. Паовица, *Љубомир: антропогеографска истраживања*, Српски етнографски зборник, Насеља и порекло становништва, књига 46, Београд 2002; Е. Kurtović, *Natpis na stećku Pokrajca Oliverovića iz Vrhpolja. Pitanje datiranja*, *Vaština* 1 (Sarajevo 2005) 381–390.

Nebojša Porčić

Université de Belgrade
Faculté de Philosophie
Département d'Histoire

**DEUX POUVOIRS DU VOIVODE SANDALJ HRANIĆ POUR
PRIBISAV POHVALIĆ**

(I) entre le 4 et le 10 mars 1410

(II) 19 octobre 1413

Résumé

Dans ces deux pouvoirs conservés du voïvode bosniaque Sandalj Hranić, ce dernier autorise son émissaire Pribisav Pohvalić à le représenter devant les autorités de la ville de Dubrovnik. De façon typique pour des pouvoirs bosniaques de rédaction slave, ces documents se présentent sous forme de courtes lettres au caractère hermétiques de sorte que les missions concrètes de cet émissaire ne peuvent être établies qu'à partir d'autres sources. Il ressort de la première lettre, rédigée entre le 4 et le 10 mars 1410, vraisemblablement dans la ville de Nova (aujourd'hui Hercegnovi), que Pribisav a laissé en garde aux Ragusains des documents concernant le règlement des relations entre le voïvode Sandalj et sa belle-mère, la banica Anka. La seconde lettre, rédigée le 19 octobre 1413 à Zica, autorise Ljubomir Pribisav à remettre en dépôt à Dubrovnik, au nom de son seigneur, une somme d'un montant de plus de 7600 ducats.

Mots-clés: Bosnie, XVème siècle, Sandalj Hranić, Pribisav Pohvalić, Dubrovnik, Ljubomir, pouvoir, lettre, sceau.